

Aanpak energiearmoede hoofdlijnen

24 oktober 2022

Deze notitie is toegevoegd aan de beantwoording van de vragen om de raad meer inzicht te geven over wat er op dit moment al wordt uitgevoerd en wat wordt ontwikkeld of onderzocht op het gebied van energiearmoede problematiek.

Doelgroep huishoudens met energiearmoede in kaart

Energiearmoede wordt omschreven als: laag inkomen en hoge energiekosten. Wat een laag inkomen is en wat hoge energiekosten zijn, is op meerdere manieren te interpreteren.

Voor de eerste pilot in het kader energiearmoede (hierna beschreven) is de groep bewoners in sociale huurwoningen gekozen. Landelijk onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat deze doelgroep over het algemeen voor 70% in huurwoningen zit. Doordat we deze groep al in kaart hebben via de woningbouwcorporaties was het mogelijk om de huurders van Ingen nog voor het stookseizoen te helpen. Uiteindelijk beperkt energiearmoede zich niet tot huurders, maar ook woningeigenaren ervaren deze problematiek. Vanwege privacy redenen is het echter niet eenvoudig om te achterhalen welke woningeigenaren binnen de gemeente een laag inkomen hebben. Andere manieren moeten daarom worden gezocht om deze groep alsnog in beeld te krijgen. Op dit moment wordt aan de hand van het bestaande woningbestand gekeken of het mogelijk is om de doelgroep te definiëren aan de hand van WOZ-waardes, type woning, bouwjaar en energielabels. Daarnaast worden gegevens van sociaal domein gebruikt, zoals adressen die energietoeslag en/of bijstand ontvangen. Maar ook andere uitgangspunten kunnen worden gehanteerd. Bijvoorbeeld door bij de uitvoering van projecten bij de aanmelding een inkomenstoets te hanteren (bijvoorbeeld 120% van het sociaal minimum). Een nieuwe pilot gaat starten (hierna beschreven) waarbij dit wordt getest. Met de resultaten van de pilot zal onderzocht worden of dit een manier is om de groep woningeigenaren in kaart te brengen. Deze ervaringen kunnen ingezet worden voor vervolgprojecten.

Note: enkele grote gemeentes (zoals Den Haag) hadden voor deze groep al een stadspas, waardoor de groep bij hen al in beeld is. Het merendeel van de gemeentes in Nederland staan echter aan het begin van hetzelfde proces om deze verborgen groep in kaart te brengen. Ervaringen van andere gemeentes worden in de gaten gehouden om de aanpak te verbeteren.

De gemeente Buren heeft in 2022 tweemaal rijks gelden uitgekeerd gekregen om energiearmoede aan te pakken. Deze gelden dienen volgens de SiSa-methode te worden verantwoord en eind 2024 te zijn uitgegeven. De gelden mogen wegens staatssteunregels niet direct aan woningbouwcorporaties worden gegeven of aan de huishoudens. Het Rijk heeft het advies gegeven om zowel incidentele als structurele projecten op te zetten, zodat de doelgroep deze winter maar ook daarna ondersteund wordt. Met deze gelden worden de volgende pilots inzake kleine energiebesparende maatregelen (de eerste twee korte termijn plannen) gefinancierd en daarmee ook de gemeente brede uitrol ervan. Nadat bekend is hoe de gemeente brede uitrol wordt vormgegeven als het gaat om de kleine energiebesparende maatregelen en het kostenplaatje concreet is, kan worden gekeken welke van de lange termijn plannen met het resterende budget kunnen worden uitgevoerd.

Korte termijn plannen

- Half september 2022 is een pilot in Ingen gestart voor de huurders van Thius. Binnen de aanpak werden de huishoudens benaderd door een energiecoach en een klusser die gratis energiebesparende producten aanbracht. De uitvoering werd verzorgd door het Energieloket Rivierenland. De definitieve resultaten zijn nog niet binnen, maar de responspercentage zal ongeveer rond de 27% liggen.
- Een andere pilot start begin november in Beusichem. Binnen deze pilot gaat een E(nergie)-Team aan de slag met klussers die bestaan uit vrijwillige bewoners van Beusichem. De pilot is bedoeld voor zowel huurders als woningeigenaren. Een laagdrempelige inkomenstoets zal worden gehanteerd bij aanmelding. Deze groep kan zich aanmelden voor een bezoek van een vrijwillige klusser van het E-Team. Die komt langs om kleine energiebesparende producten aan te brengen in de woning en zo mogelijk te helpen bij vragen hierover. Daarnaast wordt verkend of het mogelijk is om lokale isolatiebedrijven aan te laten sluiten die voor een gereduceerd tarief de woningeigenaren kunnen voorzien van grootschalige isolatie (bijv. muur-, dak-, glas- of vloer/bodemisolatie). In dit kader wordt gekeken of de eigenaarschap bij eCoBuren kan liggen. Voor als de pilot gemeente breed zal worden uitgerold, zouden zij namelijk als overkoepelende organisatie kunnen fungeren. De pilot is een samenwerking tussen dorpsvereniging Beusichem Leeft,

eCoBuren en de gemeente.

De resultaten van beide pilots zullen vergeleken worden om zo een juiste aanpak te kiezen voor een gemeente brede uitrol. Ook wordt onderzocht of het mogelijk is om een dergelijk vrijwillig klusteam in elke kern op te zetten.

- Landelijk is er vanaf 1 november 2022 via het Nationaal Warmtefonds de Energiebespaarlening met 0% rente beschikbaar. Het minimale leenbedrag is ook verlaagd. Deze lening is om de lagere inkomens ook de mogelijkheid te bieden om verduurzaming van hun woning te kunnen financieren.

Note: ten slotte is het voor zowel huurders en woningeigenaren te allen tijde mogelijk om zich aan te melden bij het Energieloket Buren voor het bezoek van een energiecoach. Dit is echter zonder het mee- en aanbrengen van kleine energiebesparende producten.

Lange termijn plannen

- Thuis heeft de intentie om een project te starten met een budgetcoach voor de doelgroep (inclusief woningeigenaren), om hen te helpen hun financiën inzichtelijk te maken. Onderzocht gaat worden of de budgetcoach gepaard kan gaan met een energieadviseur. Deze combinatie kan woningeigenaren helpen om de eerste stappen te zetten naar grootschalige verduurzaming van de woning. Thuis heeft nog niet aangegeven op welk termijn dit te kunnen optuigen. In november zal hier meer bekend over worden.
- Naast de landelijke financiële mogelijkheden voor het grootschalig isoleren van de woningen, wordt ook gekeken naar de mogelijkheid om de financieel meest kwetsbare huishoudens te ondersteunen met een gemeentelijke subsidie. Zodat zij grootschalige verduurzaming van de woning kunnen financieren. Daarbij is het uiteraard wel zaak om het begrip “kwetsbare huishoudens” goed te definiëren net als het benodigde budget en de dekking in de verdere ontwikkeling van deze aanpak. Deze constructie wordt op dit moment door enkele gemeentes in Nederland opgetuigd. Aangezien dit voor zowel gemeentes als voor uitvoerende partijen geheel nieuw is en de gemeente Buren op dit moment het budget er niet voor heeft, zal in eerste instantie de ontwikkelingen bij die andere gemeentes worden gevolgd en in kaart worden gebracht. Zodra positieve ervaringen zijn opgedaan en geld beschikbaar is, kan de gemeente Buren ook deze subsidie optuigen. Op deze wijze kunnen we eventuele verbeterpunten gelijk toepassen in de aanpak om de doelgroep zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen. Doel is om deze mogelijkheid voor volgend stookseizoen te kunnen bieden aan de doelgroep.
- Het inzetten van een witgoedregeling is ook een mogelijkheid die (opnieuw) verkend zal worden. De witgoedregeling maakt het voor huishoudens mogelijk om energiebesparend witgoed aan te schaffen. Dit kan bijvoorbeeld door middel van aantrekkelijke leningen of via vouchers. Aanvankelijk zou de witgoedregeling van de Energiebank meedraaien in de pilot Ingen. Dit moest worden teruggedraaid omdat het Rijk had aangegeven dat de huidige huurkoopconstructie die de Energiebank hanteert niet gefinancierd mag worden met de rijksmiddelen. Daarom zal worden onderzocht of een andere constructie mogelijk is of dat de witgoedregeling met gemeente gelden kan worden gefinancierd.

Note: er is verkend in hoeverre een gemeentelijke duurzaamheidslening op te zetten voor BKR negatief geregistreerde bewoners, die niet een landelijke lening kunnen aanvragen vanwege hun kredietwaardigheid, nut heeft. Deze lening zou een aanvulling kunnen zijn op de landelijke en gemeentelijke subsidie (die nog moet worden verkend). Inmiddels is bekend dat de groep die niet kan lenen (door negatieve BKR registratie) bestaat uit afgerond 20 inwoners. Het grootste gedeelte van deze groep woont in huurwoningen, waardoor de groep die in aanmerking zou komen voor een gemeentelijke lening voor BKR geregistreerde woningeigenaren nog kleiner zou worden. Door de kleine omvang van de groep is besloten geen gemeentelijke lening op te zetten. De impact staat namelijk door de kleine omvang van de groep niet meer in verhouding tot de hoeveelheid financiële en administratieve werkzaamheden die hiermee gepaard gaan. Behalve voor deze groep inwoners, is er nu dus wel een nieuwe Energiebespaarlening beschikbaar van het Nationaal Warmtefonds.

De lange termijn plannen zijn ook onderdeel van het ‘Besparen, isoleren en meer’ plan. In dit beleid- en uitvoeringsplan wordt beschreven hoe de gemeente woningeigenaren (en deels huurders) kan ondersteunen bij de woning aardgasvrij-ready te maken. Aandachtspunten in dit plan zijn onder andere energiearmoede en grote woningen met bovengemiddeld energieverbruik.

Andere aandachtspunten

Niet alleen huishoudens hebben last van de hoge energiekosten. Ook sport- en cultuurverenigingen en ondernemers raken in de problemen hierdoor.

- **Ondernemers:** kleine ondernemers hebben het zwaar met deze energieprijzen. Op korte termijn zijn er landelijke tegemoetkomingen beschikbaar gesteld. Zo geldt voor ondernemers een energie prijsplafond voor de energiekosten. Voor energie intensieve bedrijven biedt de Tegemoetkoming Energie Kosten-regeling (TEK) mogelijkheden. Ten slotte wordt landelijk de BMGB-Groen regeling geboden. Met deze regeling staat het Rijk voor 67,5% garant voor een lening die de ondernemer aangaat om de onderneming te verduurzamen. Daardoor kan een ondernemer meer lenen.
Verder wordt in de regio gewerkt aan het Energie Expertisecentrum Rivierenland. De bedoeling is dat er een energieloket voor bedrijven komt. Dit loket helpt ondernemers op een onafhankelijke manier bij het zetten van stappen richting een duurzame onderneming. Naast een informatieve functie, is het de bedoeling dat het loket ondernemers gaat ondersteunen bij individuele en collectieve energieprojecten. Bijvoorbeeld een energiescan, maar ook financiering in kaart brengen en uitvoeringsbegeleiding bij het realiseren van zon-op-dak bij individuele bedrijven.
Op gemeentelijk niveau wordt momenteel verkend welke rol de ODR kan spelen in het stimuleren van zonnepanelen op bedrijfsdaken binnen de gemeente. Verder is het via de SVn mogelijk om geld te lenen voor het verduurzamen van de onderneming.
- **Sportverenigingen:** sportverenigingen kampen ook met problematiek als gevolg van hoge energieprijzen. Deze problemen zijn maatschappelijk, aangezien hoge kosten kunnen leiden tot hoge toegangsprijzen en contributies. Naar deze zorg is onderzoek gedaan. Uit een inventarisatie onder Burensse sportverenigingen (15 reacties in totaal) is naar voren gekomen dat deze maatregel één van de opties is die verenigingen aandragen, al zijn de Burensse clubs terughoudend op deze maatregel. Het ligt bij Burensse verenigingen dan ook niet voor de hand om dit als eerste maatregel door te voeren. Clubs geven aan eerst te willen kijken naar andere maatregelen zoals het aanspreken van de reserves, de thermosstaat lager zetten, beperkt douchen of beperktere openstelling van de kantine.
Op dit moment ondersteunt de gemeente sportverenigingen en culturele instanties bij hun verduurzamingsvraagstukken middels advies en verwijzing ten aanzien van landelijke en regionale subsidies. Daarnaast zal er met iedere vereniging desgewenst het gesprek worden gevoerd om waar dat noodzakelijk en mogelijk is maatwerkoplossingen te vinden binnen de mogelijkheden die de gemeente hiervoor heeft. Op dit moment is het mogelijk om via BNG Duurzaamheidsfonds een Sportlening af te sluiten om sportaccommodaties te verduurzamen. Op landelijk niveau heeft het Rijk via de VSG laten weten dat er op dit moment gewerkt wordt aan een pakket aan maatregelen voor ondersteuning van sportverenigingen. Hierover wordt de Kamer in november verder geïnformeerd.
Verder is de subsidie 'Stimulering bouw en onderhoud van sportaccommodaties (BOSA)' beschikbaar. Echter kan verduurzaming enkel een deel van de uitkering zijn en moet dit gepaard gaan met andere werkzaamheden.
Voor voetbalverenigingen wordt landelijk de mogelijkheid geboden om een energieadvies te ontvangen. Dit gaat via www.energietrainer.nl en is een samenwerking tussen KNVB en Mitsubishi.
- **Cultuurverenigingen:** het is bekend dat bij veel dorpshuizen en culturele instellingen wensen leven om te verduurzamen. Deze wensen zijn actueler geworden door de ontwikkeling van de energieprijzen. Omdat duurzaamheidsinvesteringen moeilijk kunnen worden opgebracht (naast de reguliere reserveringen voor groot onderhoud) is het in de praktijk moeilijk om ze te realiseren. Bovendien is niet in alle gevallen duidelijk wat het toekomstperspectief voor het betreffende vastgoed is, omdat de exploitatie onder druk staat of het pand geen eigendom is van de gebruikers. Met een nieuw accommodatiebeleid en de uitwerking hiervan willen we duidelijkheid geven over de toekomst van het gemeentelijke vastgoed. Ook niet gemeentelijk eigendom wordt in het beleid betrokken. Duurzaamheid zal in de uitwerking van de plannen een belangrijke plaats innemen.
- **Maatschappelijk vastgoed:** de raad heeft in november 2021 besloten een gedeelte van het maatschappelijk vastgoed te verkopen. December 2022 wordt besloten welke panden in eigendom blijven en welke niet. Bij reguliere onderhoudswerkzaamheden worden duurzame mogelijkheden meegenomen. Verduurzaming staat dus voorlopig stil. Op dit moment is er ook nog geen budget voor. Dit wordt vanuit vastgoed verder met de raad besproken.